

Тема 7: Комплексна система психологічного супроводу інтеграції в суспільство людей з особливими потребами.

ПЛАН

1. Психологічний супровід осіб із особливими потребами у навчальному закладі.
2. Структурні компоненти психологічного супроводу осіб із особливими потребами.
3. Форми психологічного супроводу осіб із особливими потребами.

Ключові поняття: *психологічний супровід, психодіагностика, психопрофілактика, індивідуальні консультації, соціально-психологічний тренінг.*

1. Психологічний супровід осіб із особливими потребами у навчальному закладі.

Проблема розробки теоретико-методологічних і організаційних основ соціально-психологічної допомоги людям із особливими потребами на різних етапах соціалізації набуває особливого значення в умовах інклюзивного навчання.

Зараз в Україні відбувається реформування спеціальної освіти й формування нових стратегій навчання таких осіб у загальноосвітніх закладах. Можна стверджувати, що розвиток інклюзивного навчання є закономірним етапом розвитку системи спеціальної освіти, який тісно пов'язаний з переосмисленням суспільством і державою свого ставлення до людей із особливими потребами, визнанням їх прав реалізовувати свої здібності в різних сферах життєдіяльності й освіти. Саме тому, однією з основних умов успішної інтеграції людей із особливими потребами вважаємо організацію їх психологічного супроводу в родині, школі, вищому навчальному закладі та у подальшій професійній сфері, а також створення позитивного їх образу в суспільстві.

Психологічний супровід передбачає своєчасне виявлення труднощів у психосоціальному розвитку особистості, визначення умов та засобів їх корекції та профілактики, включення усіх учасників навчально-виховного процесу, в тому числі й батьків до системи неперервного комплексного психологічного супроводу.

2. Структурні компоненти психологічного супроводу осіб із особливими потребами.

Психологічний супровід інтеграції в суспільство осіб із особливими потребами складається з таких структурних компонентів:

- Орієнтаційний – принципи психологічної роботи щодо успішної інтеграції в суспільство людей із особливими потребами.
- Цільовий, який визначає мету та завдання психологічного супроводу людей із особливими потребами.
- Змістовий компонент, який включає сфери та напрямки психологічного супроводу осіб із особливими потребами.
- Діяльнісний компонент – форми реалізації поставленої мети психологічного супроводу людей із особливими потребами.
- Оцінювальний (аналіз результативності психологічного супроводу осіб із особливими потребами).

Ефективність супроводу визначається єдністю діагностики, інформаційного пошуку, планування, консультування й надання первинної допомоги в реалізації плану, його безперервним характером, опорою на позитивний особистісний потенціал розвитку особистості. Ефективність супроводу значною мірою залежить від психологічного забезпечення цього процесу.

3. Форми психологічного супроводу осіб із особливими потребами.

Можна виділити такі форми психологічного супроводу.

Перш за все, зазначимо, що *психодіагностика* спрямовується на визначення рівня розвитку таких аспектів соціально-перцептивної компетентності, як обсяг і глибина уявлень про однолітків, диференційованість і точність міжособистісного розуміння, здатність до оцінки міжособистісних стосунків у колективі та визначення елементів статусної структури.

Існують проблеми розробки валідних і надійних тестів для забезпечення повноцінного психологічного обстеження особистості із особливими потребами. Також є важливим проведення діагностики й складання мап розвитку самосвідомості такої особистості.

Інша форма психологічного супроводу осіб, які мають порушення здоров'я, а саме *психологічна профілактика* розуміється нами як професійна діяльність, спрямована на попередження недоліків особистісного розвитку людей із особливими потребами в цілому та соціально-перцептивної компетентності таких людей зокрема.

Слід зацентувати увагу на тому, що своєчасно проведені ефективні психопрофілактичні заходи значною мірою знижують необхідність у проведенні корекційної роботи.

Важливою формою роботи психолога є *просвітницька діяльність*, спрямована на асистентів вчителів, педагогів, керівництво навчального закладу, батьків учнів.

Підкреслимо, що просвітницька діяльність має на меті оптимізацію інклюзивного освітнього простору.

Наступною формою психологічного супроводу є *індивідуальні консультації*.

Метою консультування є вирішення проблем, пов'язаних з переживаннями щодо існуючих обмежених фізичних можливостей; підвищення самоприйняття; формування адекватної самооцінки; допомога у визначенні життєвої перспективи.

Не менш важливим завданням психологічного консультування є підготовка до роботи в групі, адже групова робота спрямована на допомогу в міжособистісній взаємодії, розвиток самосвідомості й комунікативної компетентності.

Ще однією ефективною роботою психологічного супроводу є *групові тренінгові заняття*.

У психологічній науці існує досить велика кількість різновидів тренінгових груп. Соціально-психологічний тренінг належить до активних методів психокорекційної групової допомоги.

Підкреслимо, що соціально-психологічний тренінг визначається нами як багатофункціональний метод цілеспрямованих змін психологічних феноменів особистості або групи з метою формування адекватної самосвідомості особистості та її міжособистісній взаємодії з іншими людьми.

Виходячи з вищевикладеного можна стверджувати, що психологічний супровід людей із особливими потребами є важливим на всіх етапах розвитку особистості. Разом з цим, психологічний супровід має здійснюватися з усіма учасниками інклюзивного освітнього простору.